

[Etusivu](#) > ... > [Kanteen Nostaminen](#) > [Sovittelu](#) > [Sovittelu EU-maissa](#) > France

Sovittelu EU-maissa

Sisällön tuottaja:

Ranska

Ranska

Mikset ratkaisisi riitaa sovittelun avulla oikeudenkäynnin vireillepanon sijaan? Tässä vaihtoehdoisessa riidanratkaisumenettelyssä sovittelija auttaa osapuolia pääsemään sopuun. Ranskassa valtiovalta ja oikeuslaitos tuntevat sovittelun hyödyt, ja lainsäätäjät kannustaa voimakkaasti sovittelun käyttöön.

Keneen pitäisi ottaa yhteyttä?

Ranskassa ei ole keskusviranomaista tai valtionhallinnon elintä, joka olisi vastuussa sovittelutoiminnan sääntelystä.

Ranskassa ei ole myöskään sovitteluun liittyvää virallista kansallista verkkosivustoa. Sovittelua käsitellään kuitenkin verkkosivustolla www.justice.fr sekä [liike-elämän riitojen sovittelijan](#) (*Médiateur des entreprises*) julkisen palvelun sivustolla, samoin kuin service-public.fr-sivustolla [hallintoasiain sovittelupalvelun sivulla](#).

Kukin muutoksenhakutuomioistuimien julkaisee luetteloita siviili-, sosiaali- ja kauppaoikeuden alalla toimivista sovittelijoista. Luettelot otettiin käyttöön 2000-luvun oikeuslaitoksen nykyaikaistamisesta 18. marraskuuta 2016 annetun lain N:o 2016-1547 8 §:llä. Luettelot on tarkoitettu ensisijaisesti tuomareille tiedoksi, ja niistä annetaan tietoja yksityisille oikeussubjekteille eri keinoin, muun muassa kyseisten muutoksenhakutuomioistuimien verkkosivustoilla.

Millä aloilla sovittelu on käytettävissä ja/tai sen käyttö on yleisintä?

Sovittelua voidaan käyttää milloin tahansa ja kaikilla oikeudenaloilla, kunhan sovittelu ei riko yleisen edun nimissä annettuja sääntöjä. Tällä tarkoitetaan, ettei sovittelun avulla voida esimerkiksi kiertää avioliittoa tai avioeroa koskevia pakottavia sääntöjä.

Sovittelua käytetään muun muassa seuraavilla aloilla:

- naapuruston riidoissa
- vuokranantajien ja vuokralaisten välisissä ongelmassa
- perheasioihin liittyvissä ongelmassa
- ihmissuhteisiin liittyvissä riidoissa organisaatioiden sisällä
- yritysten välisissä riidoissa, jotka koskevat sopimuksen täyttämistä tai muuta ristiriitatilannetta
- yritysten ja pankkien välisissä riidoissa
- julkisiin hankintoihin liittyvissä ongelmassa tai erimielisyyksissä valtionhallinnon, julkisten laitosten taikka alue- tai paikallisviranomaisten kanssa.

Onko sovittelussa noudatettava erityisiä sääntöjä?

Sovittelun käyttö

Sovittelu siviiliasioissa sisällytettiin Ranskan lakiin siviili-, rikos- ja hallinto-oikeudellisten tuomioistuinten ja oikeudenkäyntien järjestämisestä 8. helmikuuta 1995 annetulla lailla N:o 95-125.

Direktiivi 2008/52/EY, jossa määritellään puitteet riitojen sovinnollisen ratkaisemisen edistämiseksi kolmannen osapuolen eli sovittelijan avulla, saatettiin osaksi Ranskan lainsäädäntöä 16. marraskuuta 2011 annetulla määräyksellä N:o 2011-1540. Samalla direktiivin säännösten soveltamisala laajennettiin Ranskassa kattamaan rajat ylittävän sovittelun lisäksi maan sisällä tapahtuva sovittelu, työsopimukseen tai hallinto-oikeuteen liittyviä riitoja lukuun ottamatta.

Samassa 16. marraskuuta 2011 annetussa määräyksessä, jolla muutettiin edellä mainittua 8. helmikuuta 1995 annettua lakia, on myös vahvistettu sovittelun yleiset puitteet. Määräyksessä määritellään sovittelun käsite ja täsmennetään sovittelijaa koskevia vaatimuksia sekä vahvistetaan sovittelun luottamuksellisuuden periaate, joka on prosessin onnistumisen keskeinen edellytys.

Tasavallan presidentti on vuodesta 2010 alkaen nimittänyt asetuksella liike-elämän riitojen sovittelijan, joka kuuluu talous-, valtiovarain- ja elvyttämismministerin alaisuuteen. Sovittelija tarjoaa sovittelupalveluja maksutta ja luottamuksellisesti julkisille ja yksityisille toimijoille. Hän toimii siis osaltaan yleisen edun mukaisesti kehittämällä oikeudenkäynneille vaihtoehtoisia riidanratkaisukeinoja. Sovittelijaa voidaan käyttää silloin kun on kyse yritysten välisistä riidoista, sopimuksen täytäntöönpanosta, muista ristiriitatilanteista taikka julkisiin hankintoihin liittyvistä ongelmista tai erimielisyyksistä valtionhallinnon, julkisten laitosten taikka alue- tai paikallisviranomaisten kanssa.

Myös hallinto-oikeuslaissa on osa, joka koskee hallintoasiain sovittelua osapuolten tai tuomioistuimen aloitteesta (ks. L. 213-1 § ja sitä seuraavat pykälät).

Sopimukseen perustuva sovittelu

Sovittelu voidaan aloittaa osapuolten aloitteesta. Se ei edellytä asian viemistä tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Vaikka osapuolet olisivat jo pyytäneet tuomaria ratkaisemaan riitansa, heillä on mahdollisuus ratkaista erimielisyydet sovinnollisesti muun muassa sovittelijaa käyttäen, jos osapuolet ovat asiasta samaa mieltä.

Tuomioistuinsovittelu

Kun kanne on pantu vireille tuomioistuimessa, asiaa käsittelevä tuomari voi osapuolten suostumuksella nimetä ulkopuolisen henkilön selvittämään näiden näkemyksiä ratkaisun löytämiseksi (siviiliprosessilain 131-1 §).

Perheoikeuden alalla huoltajuuden määrittämisestä tai avioeroon liittyviä väliaikaisia toimenpiteitä koskevissa kysymyksissä tuomari voi myös kehottaa osapuolia osallistumaan sovitteluun koskevaan tiedotustilaisuuteen, joka on osapuolille maksuton ja jossa ei voida määrätä mitään seuraamuksia (siviililain 255 ja 373-2-10 §).

Vuosien 2018–2022 ohjelmasuunnittelusta ja oikeusjärjestelmän uudistamisesta 23. maaliskuuta 2019 annetulla lailla N:o 2019-222 sisällytettiin siviililain 373-2-10 §:ään oikeudenkäynnin jälkeen tapahtuva sovittelu (*médiation post-sentencielle*): erimielisyyden jatkuessa tuomari pyrkii sovitteluun osapuolten kanssa.

Tuomari voi ehdottaa sovittelumenettelyä helpottaakseen sopimukseen pääsemistä vanhempainvastuun harjoittamisesta, jollei vanhemman väitettä käyttäneen väkivaltaa toista vanhempaa tai lasta kohtaan. Osapuolten suostumuksen saatuaan tuomari voi nimetä perheasiain sovittelijan asian eteenpäin viemiseksi ja vanhempainvastuun käyttöä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen lopulliseksi vahvistamiseksi oikeuden päätöksessä.

Jollei vanhemman väitettä käyttäneen väkivaltaa toista vanhempaa tai lasta kohtaan, tuomari voi niin ikään kehottaa heitä tapaamaan perheasiain sovittelijan, joka kertoo heille menettelyn tavoitteesta ja etenemisestä.

Tuomari voi ehdottaa sovittelumenettelyä myös hallinnollisessa asiassa: jos asia on vireillä hallintotuomioistuimessa tai hallinnollisessa muutoksenhaku- tai tuomioistuimessa, ratkaisukokoonpanon puheenjohtaja voi asianosaisten suostumuksen saatuaan määrätä, että asianosaisten välillä yritetään sovittelun

avulla päästä sopuun (hallinto-oikeuslain L. 213-1 §). Samoja sääntöjä sovelletaan hallintotuomioistuinten ylimpään asteeseen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen (hallinto-oikeuslain L. 114-1 §).

Kehotus sovitteluun

Kun kante on pantu vireille tuomioistuimessa eikä asianosaisia ole saatu suostumaan sovitteluun, tuomari voi määrätä heidät tapaamaan asettamassaan määräajassa sovittelijan, joka kertoo asianosaisille, mitä sovittelulla tavoitellaan ja miten se toteutetaan (siviiliprosessilain 127-1 §).

”Pakollinen” sovittelu

Ranskan lainsäädäntöä on viime aikoina kehitetty siten, että sovittelusta on tietyissä olosuhteissa tehty pakollista.

Oikeuslaitoksen nykyaikaistamisesta 2000-luvulla 18. marraskuuta 2016 annetun lain nro 2016-1547 7 §:n mukaan 11 tuomiopiirissä on toteutettava kokeilu, jossa riita on yritettävä ratkaista perheasiain sovittelussa, ennen kuin asia viedään tuomioistuimeen. Alun perin vuoden 2019 lopussa päättyväksi suunniteltua kokeilua jatkettiin ensin vuoden 2020 ja sitten vuoden 2022 loppuun.

Perheasioita käsittelevän tuomarin tekemään päätökseen tai tuomarin vahvistaman sopimuksen lausekkeeseen muutosta hakevien henkilöiden on pyrittävä ratkaisemaan asia perheasiain sovittelun avulla ennen asian viemistä tuomioistuimeen, tai asiaa ei oteta käsiteltäväksi tuomioistuimessa.

Kyseessä olevat vaatimukset voivat koskea esimerkiksi lapsen tai lasten vakituista asuinpaikkaa, tapaamis- ja luonapito-oikeutta, osallistumista alaikäisten lasten koulutukseen ja huoltoon tai vanhempainvastuun käyttöä koskevia päätöksiä.

Ennen oikeudenkäyntiä tapahtuvaa perheasiain sovittelua ei vaadita seuraavissa tapauksissa:

- vanhempi on käyttänyt väkivaltaa toista vanhempaa tai lasta kohtaan, vaatimuksen tarkoituksena on vahvistuttaa osapuolten sopimus, taikka
- muusta tuomarin perustelluksi katsomasta syystä.

Vuosien 2018–2022 ohjelmasuunnittelusta ja oikeusjärjestelmän uudistamisesta 23. maaliskuuta 2019 annetulla lailla N:o 2019-222 säädettiin jonkin vaihtoehdoisen riidanratkaisumenettelyn, kuten sovittelun, käyttö pakolliseksi, kun maksuvaatimuksen määrä on enintään 5 000 euroa tai kun vaatimus liittyy naapurustoriitaan tai naapuruston kohtuuttomaan häirintään. Tällöin tuomari voi julistaa viran puolesta, ettei kanna oteta käsiteltäväksi alioikeudessa, elleivät osapuolet ole ensin yrittäneet ratkaista asiaa sovittelijan avulla. Sovittelu voidaan toteuttaa osapuolten valinnan mukaan joko tuomioistuimessa tai tuomioistuimen ulkopuolella tai erityisessä sovintomenettelyssä (*procédure participative*), laissa säädettyä viittä tapausta lukuun ottamatta:

- jos ainakin yksi osapuolista pyytää sopimuksen vahvistamista
- jos päätöksen tehneeltä elimeltä on haettava muutosta ennen kuin asia voidaan viedä tuomioistuimen käsiteltäväksi
- jos jonkin ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen sovinnollisten ratkaisumenettelyjen puuttumisen perusteena on perusteltu syy, kuten se, että oikeudellista sovittelua ei ole saatavilla kohtuullisessa ajassa
- jos tuomarin tai hallintoviranomaisen on erityissäännöksen nojalla yritettävä sovittelua ennen kanteen käsittelyä
- jos velkoja on turhaan aloittanut yksinkertaistetun menettelyn pienten saatavien perimiseksi.

Hallintotuomioistuimissa voidaan edellyttää riita-asioiden pakollista maksutonta ennakkosovittelua. Kutakin riitatyyppejä varten on oma sovittelijansa. Tällä hetkellä ennakkosovittelu on säädetty pakolliseksi riita-asioissa, jotka koskevat työvoimatoimiston (*Pôle emploi*) päätöksiä ja tiettyjä virkamiehiin liittyviä päätöksiä (ks. tiettyihin virkamieskuntaa ja työsuhteasioita koskeviin riitoihin liittyvästä pakollisesta ennakkosovittelusta 25. maaliskuuta 2022 annettu asetus 2022-433).

Sovittelu rikosasioissa

Syyttäjä voi ennen syyttämispäätöksen tekemistä järjestää rikosprosessilain 41-1 §:n mukaisesti uhrin pyynnöstä tai tämän suostumuksella sovittelun rikoksenteikijän ja uhrin välillä joko suoraan tai välittäjän tai syyttäjän sovittelijan välityksellä, jos syyttäjä katsoo, että toimenpiteellä voidaan varmistaa uhrille aiheutetun vahingon korvaaminen, lopettaa rikoksesta aiheutuva häiriö tai edistää rikoksenteikijän paluuta normaalielämään.

Rikosasian sovittelussa uhri ja rikoksenteikijä voivat aktiivisesti osallistua rikoksesta aiheutuneiden ongelmien ratkaisuun ja varsinkin rikoksesta johtuneiden vahinkojen korvaamiseen. Sovittelun toteuttaa syyttäjän nimeämä rikosasiain sovittelija, ja uhrin on voitava sovittelussa ilmaista itseään vapaasti ja kertoa tapahtuneesta samoin kuin odotuksistaan sen suhteen, millaista korvausta hän kärsimästään vahingosta toivoo. Tekijän on puolestaan kohtaamalla uhri silmästä silmään tiedostettava tekonsa seuraukset, jotta hän ei uusisi tekoaan.

Ellei rikosasian sovittelu toteudu rikoksenteikijän käyttäytymisen vuoksi, syyttäjä voi nostaa syytteen, ellei uusia seikkoja tule esiin. Rikosasian sovittelu on rikoslain 132-80 §:n mukaisesti kiellettyä, jos on kyse puolisoiden välisestä väkivallasta. Säännös on lisätty rikoslakiin parisuhdeväkivallan uhrien suojelemiseksi 30. heinäkuuta 2020 annetun lain nro 2020-936 myötä.

Sovittelun sääntely

Sovittelijoiden eettiset toimintasäännöt ovat kansallisella tasolla samat kuin EU:n tasolla.

Liike-elämän riitojen sovittelijakin nojaa toiminnassaan julkisiin toimintaperiaatteisiin.

Sosiaaliturvasta osin korvattavat perheasiain sovittelupalvelut, joille siis myönnetään julkista rahoitusta perheavustuskassoista, maatalouden sosiaalivakuutuksen keskinäisestä keskusetuuskassasta tai oikeusministeriöstä, ovat sitoutuneet noudattamaan tiettyjä kansallisiin ohjeistoihin perustuvia normeja toiminnan ja palvelun laadun suhteen.

Hallintoasiain sovittelua varten on vuonna 2017 hyväksytty hallintoasiain [sovittelijoiden eettiset ohjeet](#).

Lisäksi muutoksenhakutuomioistuimen sovittelijaluetteloista 9. lokakuuta 2017 annetussa asetuksessa N:o 2017-1457 täsmennetään listoihin merkitsemisen edellytykset seuraavasti:

1. Henkilölle ei ole annettu rikosrekisterin kohdassa 2 mainittua tuomiota, häntä ei ole todettu oikeustoimikelvottomaksi eikä häntä ole asetettu liiketoimintakieltoon.
2. Henkilö ei ole syyllistynyt kunnian, rehellisyyden ja hyvien tapojen vastaisiin tekoihin, joista voidaan määrätä kurinpidollisena tai hallinnollisena seuraamuksena irtisanominen, poistaminen rekisteristä, viraltapano tai hyväksynnän tai toimiluvan peruuttaminen.
3. Luonnollisella henkilöllä ja oikeushenkilöllä on todistettavasti sovittelukäytännön hallintaa osoittava koulutus tai kokemus. Kaikkien oikeushenkilön nimissä toimivien sovittelua harjoittavien luonnollisten henkilöiden on täytettävä luonnollisille henkilöille asetetut edellytykset.

Tiedotus ja koulutus

Ranskan lainsäädännössä ei säädetä erityisestä koulutuksesta sovittelijoille.

Perheasiain alalla on otettu käyttöön perheasiain sovittelijan tutkinto (*diplôme d'Etat de médiateur familial*, DEMF). Tutkinnon suorittaminen ei ole pakollinen edellytys perheasiain sovittelun harjoittamiselle. Se edellytetään kuitenkin toimijoilta, jotka tarjoavat sosiaaliturvasta korvattavaa perheasiain sovittelupalvelua.

Rikosasioissa luonnolliset henkilöt ja sääntöjenmukaisesti ilmoitetut yhdistykset valtuutetaan harjoittamaan sovittelua alioikeuksien ja muutoksenhakutuomioistuinten tuomiopiireissä rikosprosessilain R. 15-33-30 §:ssä esitettyjen sääntöjen mukaisesti. Sovittelijoiden on saatava vähintään 35 tunnin peruskoulutus sekä täydennyskoulutusta toiminnan jatkamiseksi.

Mitä sovittelu maksaa?

Tuomioistuimessa tai sen ulkopuolella käytävä sovittelu on maksullista henkilöille, jotka käyttävät tätä vaihtoehtoista riidanratkaisumenettelyä.

Sovittelu on maksutonta, kun käytetään jotakin monista julkisista sovittelupalveluista tai kun rikosasia määrätään soviteltavaksi, samoin kuin silloin, kun sovittelu on pakollista, ennen kuin asia voidaan panna vireille hallintotuomioistuimessa.

Sovittelijan palkkioon voi hakea oikeusapua, josta säädetään 19. joulukuuta 1991 annetun asetuksen N:o 91-1266 118-9 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä. Yhdelle osapuolelle myönnettävän avun määrä voi kuitenkin olla enintään 256 euroa ja kaikkien osapuolten osalta 512 euroa.

Tuomioistuinsovittelussa korvauksen vahvistaa tuomari tehtävän suorittamisen jälkeen sovittelua koskevan muistion ja kululaskelman perusteella (19. joulukuuta 1991 annetun asetuksen N:o 91-1266 119 §). Tuomari vahvistaa vakuuden ja palkkion määrän (siviiliprosessilain 131-6 ja 131-13 §). Koska säädöksissä ei määritellä tarkkaa palkkiotaulukkoa, perhesovittelun palvelujen kustannukset vaihtelevat.

Julkista rahoitusta saavat palvelut sitoutuvat noudattamaan perhemaksujen hinnastoa. Osapuolten maksettavaksi jäävä osuus sovitteluistuntoa ja henkeä kohden voi vaihdella 2 eurosta 131 euroon henkilön tulojen mukaan.

Onko sovittelussa aikaansaatu sopimus täytäntöönpanokelpoinen?

Kun osapuolet ovat päässeet sopuun, se velvoittaa heitä sopimuksen tavoin.

Jos osapuolet niin haluavat, sovinto voidaan saattaa täytäntöönpanokelpoiseksi joko siten, että toimivaltaisen tuomioistuimen tuomari vahvistaa sen (ks. siviiliprosessilain 1565 § ja hallinto-oikeuslain L. 213-4 §) tai että tuomioistuimen kirjaa ja vahvistaa asianajajan esittämän asiakirjan 22. joulukuuta 2021 annetun lain mukaisesti.

Jos sovittelu tapahtuu tuomioistuinkäsittelyn yhteydessä, siviiliprosessilain 131-12 §:n mukaan osapuolten aikaansaaman sopimuksen vahvistaa näiden pyynnöstä asiaa käsittelevä tuomioistuin.

Siviiliprosessien täytäntöönpanosta annetun lain L. 111-3 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimessa tai sen ulkopuolella käydyssä sovittelussa aikaansaadut sopimukset katsotaan täytäntöönpanoasiakirjoiksi, jos yleiset tai hallinnolliset tuomioistuimet ovat vahvistaneet ne täytäntöönpanokelpoisiksi.

Rikosprosessilain 41-1 §:n 5 momentissa määrätään rikosasian sovittelusta, että jos rikosentekijä on sitoutunut maksamaan uhrille vahingonkorvauksen korkoineen, uhri voi sovittelusta laaditun pöytäkirjan perusteella vaatia korvauksen perintää maksamismääräysmenettelyssä siviiliprosessilain sääntöjen mukaisesti.

Päivitetty viimeksi: 20/04/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.